

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Opas jätehuollon omistajaohjaukseen

Yhteinen jätehuoltomme – vastuut ja yhteistyö

Sisältö

1	Kunnan tehtävänä on huolehtia jätehuollon järjestämisestä	3
2	Kunnan yleiset veloitteet jätehuollon järjestämisessä	4
3	Kunnan jätehuoltoroolit ja -tehtävät	6
3.1	Omistajaohjaus	7
3.2	Palvelutehtävät	7
3.3	Viranomaistehtävät	8
3.4	Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävät	9
4	Harkittua omistajaohjausta	11
4.1	Jätehuoltopoliittinen ohjelma luo pohjan kestäväälle ja pitkäjänteiselle jätehuollolle	12
4.2	Omistajaohjaus kuntien osakeyhtiössä	13
4.3	Omistajaohjaus kuntayhtymässä	14
4.4	Hallitusjäsenten nimitysprosessi	15
5	Jätehuollon viestintä ja toimet kuntakonsernissa	16

1 Kunnan tehtävänä on huolehtia jätehuollon järjestämisestä

Kunnan tehtävänä on järjestää ja tuottaa palveluita kunnan asukkaille. Jätehuollon järjestäminen on erityislakiin, jätelakiin, perustuva tehtävä. Kunta vastaa viime kädessä palvelun tuottamisesta ja laadusta, vaikka varsinaisen palvelun tuottaisikin muu palveluntuottaja.

Jätehuollon omistajaohjauksessa on kysymys siitä, miten alueellisen kunnallisen jätelaitoksen omistajakunnat muodostavat yhteisen käsityksen ja yhteisen tahtotilan jätehuollon kehittämisestä ja miten tahtotila viestitään palveluiden toteuttajalle. Kuntaomisteisissa jäteyhtiöissä omistajaohjauksen tavoitteet poikkeavat puhtaasti liiketaloudellisin perustein muotoutuneista yhtiöistä.

Tämä opas tarjoaa tietoa jätehuollon omistajaohjaukseen sekä päätöksentekoon. Lisäksi oppaan tarkoituksena on antaa perustietoa kunnan roolista kunnallisen jätehuollon järjestäjänä sekä selvittää eri kuntatoimijoiden ja luottamuselinten tehtäviä ja vastuita. Opas on suunnattu erityisesti kuntien johtaville viranhaltijoille sekä luottamushenkilöille, mutta opas on hyvä käsikirja myös muille kuntavastuullisen jätehuollon parissa toimiville tahoille. Opas sisältää joitakin suosituksia, jotka perustuvat hyviin käytäntöihin tai oppaan laatimisen aikana esille tulleisiin kehitysehdotuksiin.

KUNNAN TEHTÄVÄNÄ ON HUOLEHTIA JÄTEHUOLLON JÄRJESTÄMISESTÄ

Yhdyskuntajätehuolto on välttämättömyyspalvelu, joka edellyttää aina julkisoikeudellisen yksikön eli kunnan vastuuta palvelun hoitamisesta. Jätehuollon on toimittava myös siellä, missä palvelun tuottaminen on hankalaa ja kallista, kaikissa oloissa, kaikkina aikoina, kaikilla alueilla sekä kuntalaisille yhdenvertaisesti.

2 Kunnan yleiset velvoitteet jätehuollon järjestämisessä

Kunnan tehtävänä on järjestää ja tuottaa palveluita kunnan asukkaille. Kunnan tehtävät voidaan jaotella lakisääteisiin ja kunnan itselleen ottamiin tehtäviin. Lakisääteisillä tehtävillä tarkoitetaan tehtäviä, jotka on säädetty kunnan velvollisuudeksi erityislainsäädännössä. Pääosa kunnan tehtävistä perustuu lakiin. Jätehuollon järjestäminen on tällainen erityislakiin, jätelakiin, perustuva tehtävä. Kunnalla on jätehuollon lisäksi myös muita erityislainsäädäntöön perustuvia teknisten palveluiden toteuttamisvastuita, kuten katujen ja yleisten alueiden rakentaminen sekä vesihuollon järjestämisvastuu. Nämä yhdyskuntatekniikan palvelut, joita voitaisiin kutsua kunnan ydinpalveluiksi, mahdollistavat kunnan peruspalveluiden, kuten esimerkiksi koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelujen tuottamisen.

Kunnan tehtävänä on jätelain velvoittamana huolehtia jätehuollon järjestämisestä. Jätehuolto on välttämättömyyspalvelu. Jätehuollolla tarkoitetaan jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, ml. tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä. Kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän jätteen sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutustoiminnassa ja julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Toimiva jätehuolto on perustuslain 20 §:n mukaisen

ympäristöperusoikeuden toteutumisen edellytys. Julkisella vallalla on siksi velvollisuus turvata jätehuolto silloinkin, kun sen järjestäminen on ensisijaisesti jätetty jätteen haltijoiden ja yksityisten jätehuoltopalveluiden tarjoajien välisen sopimuksen varaan (esim. elinkeinoelämän yhdyskuntajätehuolto). Ko. vastuuta kutsutaan tuolloin jätehuollon toissijaiseksi velvoitteeksi.

Palveluita järjestämällä kunta tarjoaa kuntalaisille edellytykset arjen elämiseen, hyvinvointiin ja perusturvallisuuteen. Palvelut rahoitetaan pääsääntöisesti kunnallisella verotuksella, valtionosuuksilla sekä palveluista perittävillä maksuilla. Jätehuolto on kokonaan palveluista perittävillä maksuilla rahoitettava palvelu ja kunnan velvollisuutena on kantaa järjestämästään jätehuollosta täysikatteista jätemaksua. Julkisoikeudellisella kunnan jätemaksulla tulee kattaa sekä kunnalle että kunnan omistamalle yhtiölle tai muulle yksikölle kunnan lakisääteisestä jätehuollon järjestämistehtävästä aiheutuvat kustannukset. Kunta eli tilaaja kantaa viime kädessä vastuun palvelun tuottamisesta ja laadusta, vaikka varsinaisen palvelun tuottaisikin muu palveluntuottaja.

Jätehuollon velvoitteet perustuvat jätelakiin, jäteasetukseen, muihin jätelain nojalla annettuihin asetuksiin sekä kunnan jätehuoltomääräyksiin. Kuntaa ja sen omistamien yhtiöiden toimintaa ohjaavat jätehuollossa myös muut lait ja asetukset, kuten perustuslaki, kuntalaki, hankintalaki, ympäristönsuojelulaki, terveydensuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki sekä osakeyhtiölaki.

Päättäjänä olet vastuussa kuntasi jätehuollosta:

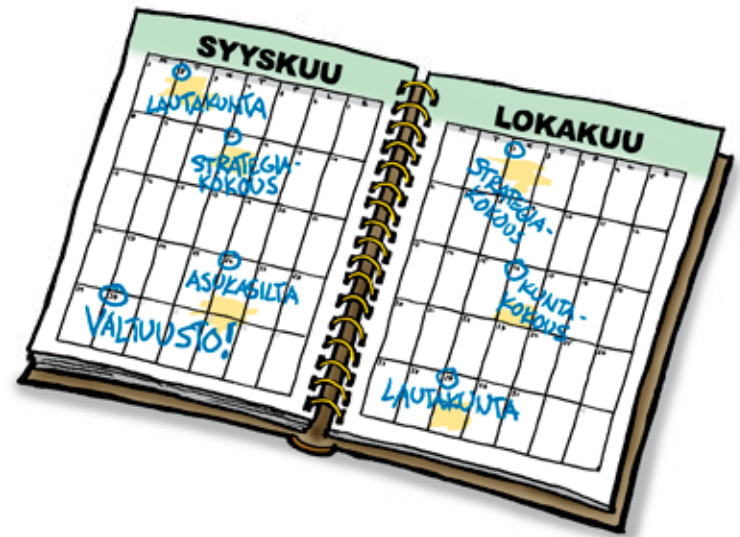
- Kunnan tehtävänä on järjestää ja tuottaa jätehuolto- palveluita kunnan asukkaille.
- Jätehuollon järjestämisen tulee olla suunnitelmallista ja suunnaltaan tietoisesti valittua sekä jätelainsäädännön mukaista.
- Jätehuollon tehtäviä voidaan ulkoistaa, mutta vastuu ta ei.
- Jätehuollon järjestämisvelvollisuus voidaan rinnastaa velvollisuuteen huolehtia vesihuollosta, katujen au- rauksesta tai yhtälailla perusopetuksesta.
- Jätehuollon asianmukainen järjestäminen edellyttää yleensä ylikunnallista yhteistyötä.

Jätehuollon periaatteena on etusijajärjestys:

1. Ensisijaisesti on pyrittävä välttämään jätteen synty- mistä.
2. Jos jätettä syntyy, se on valmisteltava uudelleenkäyt- töä varten.
3. Ellei uudelleenkäyttö ole mahdollista, jäte on ensisi- jaisesti kierrätettävä aineena ja toissijaisesti hyödyn- nettävä energiana.
4. Kaatopaikoille jäte voidaan sijoittaa vain, jos sen hyö- dyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mah- dollista ja jäte täyttää kaatopaikkakelpoisuuden eh- dot.

Etusijajärjestyksen noudattamisvelvoite koskee kaikkia toimijoita, myös muita kuin kuntia. Etusijajärjestyksestä voi poiketa, jos jokin muu vaihtoehto on elinkaarivaiku- tuksiltaan kokonaisuutena arvioiden parempi. Etusija- järjestyksen mukaista jätehuoltovaihtoehtoa valittaessa huomioidaan jätteen elinkaarivaikutukset, ympäristön- suojele sekä jätehuollosta vastaavan tekniset ja talou- delliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä.

Kunnan tai kunnan jätelaitoksen on hankittava tarvitse- mansa jätteen kuljetus- ja käsittelypalvelut joko järjes- tämällä ne itse tai kilpailuttamalla hankinnat hankinta- lain mukaisesti. Hankintalaissa säädetään muun ohella kilpailuolosuhteiden hyödyntämisestä, tarjouskilpailuun osallistuvien syrjimättömästä kohtelusta ja hankintojen riittävästä avoimuudesta. Kunnan sidosyksikkönä toimiva kunnan jätelaitos voi toimia sille siirrettyjen palvelutehtä- vien kilpailuttajana kunnan tapaan.

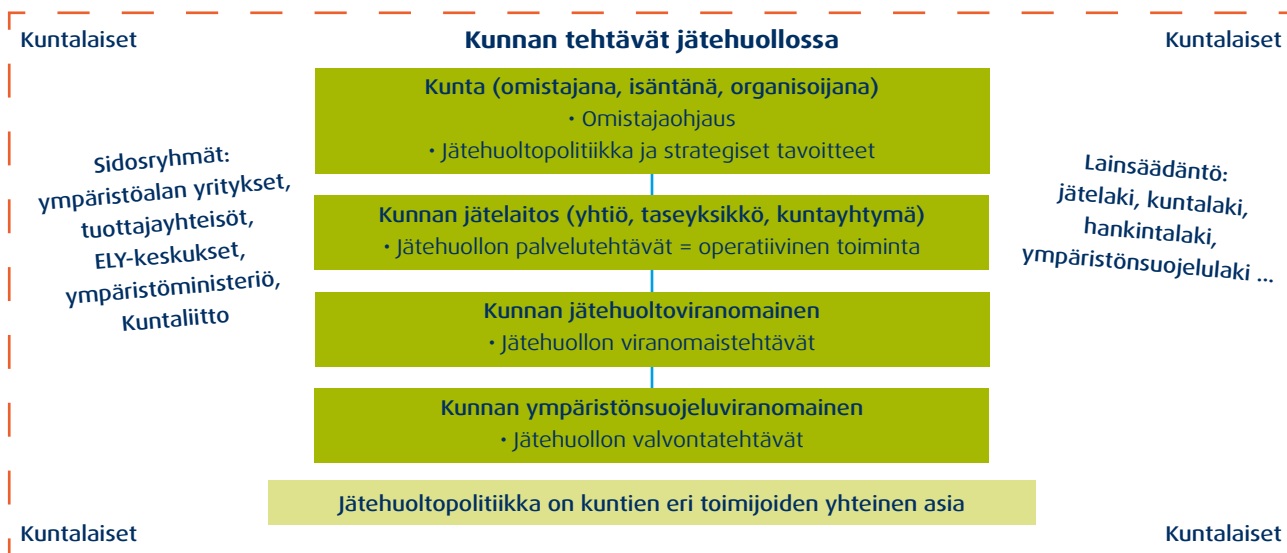

3 Kunnan jätehuoltoroolit ja -tehtävät

Kunnan on jätelain mukaan järjestettävä asumisessa syntyvän jätteen sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa ja julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen¹ jätehuolto. Kunnan vastuulla on myös liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä edellä tarkoitetun jätteen kanssa sekä muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä edellä tarkoitetun jätteen kanssa alueellisessa putkiveräysjärjestelmässä. Kunnalla on viimekätinen velvoite tarjota jätehuoltopalvelua myös elinkeinoelämälle, mikäli

palvelua ei ole saatavissa markkinoilta ja jäte soveltuu kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään.

Tuottajavastuusääntelyn piiriin kuuluvan tuotteen tuottaja (yleensä tuotteen valmistaja tai maahantuoja) vastaa käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämisestä; tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita ovat paperituotteet, pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot ja akut, ajoneuvon renkaat ja ajoneuvot.

¹ Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete, sekä laadultaan siihen rinnastettava hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvä jäte.

Kunnalla on neljänlaisia rooleja ja tehtäviä jätehuollon järjestämisessä:

- omistajaohjaus,
- palvelutehtävät,
- viranomaistehtävät sekä
- ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävät.

Kunkin roolin ja tehtävän sisältö on tärkeä tuntea, sillä selkeä työnjako on välttämätön lainmukaisen jätehuollon järjestämiseksi. Eri toimijoiden ja päätöksentekijöiden on tiedostettava roolinsa ja vastuunsa sekä toimittava yhteistyössä. Kunnissa on oltava selvillä, mitä asioita milläkin päätöksentekotasolla ratkaistaan ja miten nämä ratkaisut sitovat muita päätöksentekotasoja ja päätöksentekijöitä.

3.1 Omistajaohjaus

Omistajaohjauksella tarkoitetaan kuntastrategiaan, omistajapolitiikkaan ja kunnan tavoitteisiin perustuvaa **tytär- ja osakkuusyhteisöjen sekä yhteistoimintaorganisaatioiden hallintoon ja toimintaan myötävaikuttamista**. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Konserniohjetta ja -ohjausta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvien osien myös osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen.

Aktiivinen jätehuollon omistajaohjaus edellyttää **konserni johdolta/kuntajohdolta** riittävää panostusta jätelaitoksen ja koko jätehuollon ymmärtämiseen sekä käsitystä omistaja-arvon kannalta keskeisistä strategisista kysymyksistä.

Omistajaohjauksen periaatteet määrittelevät, miten kunnan omistamaa yhtiöitä johdetaan, ohjataan ja valvotaan. Kuntien yhdessä yhtiölle määrittelemien toimintaperiaatteiden, toiminta-ajatuksen ja tavoitteiden ilmaiseminen jo yhtiön perustamisasiakirjoissa ja yhtiöjärjestyksessä

on perusteltua yhtiön johdon toiminnan ohjaamiseksi ja osakeyhtiöoikeudellisen vastuun selkeyttämiseksi. Kuntayhtymien ja erilaisten yhteistoimintaorganisaatioiden sekä osakkuusyhteisöjen toiminnan **ohjaukset perustuvat muun muassa perus- tai yhteistoimintasopimukseen tai yhtiöjärjestykseen sekä kunnan edustukseen päätöksentekoaikana**. Omistajaohjauksen näkökulmasta jätehuolto on nähtävä kokonaisuutena, johon kuuluu jätteen kuljettamisen lisäksi laaja joukko muun muassa käsittely-, hyödyntämis- ja keräyspalveluja sekä niiden yhteensovittamista. Omistajuudessa tulee tiedostaa kunnan vastuu jätehuollosta sekä tehtävien päätösten vaikutukset niin aluekehitykseen kuin jätehuollon talouteen. Kuntaomisteinen jätehuolto-yhtiö eroaa yksityisestä jätehuolto-yrityksestä siinä, että sitä ei ole perustettu tuottamaan mahdollisimman suurta voittoa omistajilleen ja voitontuotomahdollisuutta on jopa rajoitettu jätelaissa.

3.2 Palvelutehtävät

Jätehuollon palvelutehtävät ovat jätehuollon käytännön toteuttamista, ns. operatiivista toimintaa. Palvelutehtäviä ovat muun muassa

- jätehuollon kehittäminen,
- jäteneuvonta,
- jätteenkuljetuksen järjestäminen,
- jätteiden vastaanotto, käsittely, välivarastointi, loppusijoitus ja/tai toimittaminen jatkokäsittelyyn.

Useissa kunnissa jätehuoltopalvelut tuottaa kunnan osakeyhtiö, kuntayhtymä tai liikelaitos. Kuntaomisteinen yhtiö, joka tuottaa palveluja, on yleensä useiden kuntien yhteisesti omistama ja tärkeä osa kunnallista palveluntuotantoa ja yhtiöiden ensisijaisina toiminta-alueina ovat osakaskunnat. Kuntien palvelutehtävää toteuttaessaan kuntaomisteinen jäteyhtiö ei toimi yksityisten markkinoilla toimivien jätealan yritysten kilpailijana, vaan se **toteut-**

taa kunnan vastuuta jätehuollosta hoitamalla kunnan lakisääteisiä jätehuoltopalveluja sekä tuottaa asiakkailleen ja omistajilleen asiakkuusarvoa. Osakeyhtiö yritysmuotona on eräs tapa järjestää jätelaitoksen toiminta.

Yhtiöt toimivat pääsääntöisesti omakustannusperiaatteella. Jätelain mukaan on mahdollista kerätä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Syntynyt tulos käytetään yleensä jätehuollon kehittämisen ja lainsäädännön edellyttämiin investointeihin. Lisäksi jätteyhtiöt ostavat palveluja yksityisiltä toiminnanharjoittajilta ja tekevät laajaa yhteistyötä alalla toimivien yritysten kanssa.

Jätehuoltoa voidaan hoitaa myös kunnan taseyksikössä, jolloin se yleensä toimii teknisen toimen yhteydessä. Jos jätehuoltoa ei hoideta kunnan tai kuntien omistamassa yhtiössä, kuntayhtymässä tai liikelaitoksessa, jätehuollon palvelutehtäviä, kuten jätteen käsittelyä, ei voida vain jättää jonkun yksityisen toimijan tehtäväksi. Kunnan on kilpailutettava hankinnat hankintalain mukaisesti. Jätehuollon järjestämisen tulee aina olla suunnitelmallista ja suunnaltaan tietoisesti valittua.

Jätelaki asettaa yleiset laatuvaatimukset jätteenkuljetukselle, vastaanottoaikojen riittävyydelle ja saavutettavuudelle, etusijajärjestyksen toteuttamiselle, palveluiden mitoitukselle ja tiedotuksen riittävyydelle. Jättemaksujen on lisäksi vastattava palvelutasoa. Jätehuollon palvelutasoa ja sen määrittämistä on käsitelty Suomen Kuntaliitto Ry:n julkaisemassa Jätehuollon palvelutason määrittäminen -oppaassa.

TYÖLLISTÄMISLUKUJA JA YHTEISTYÖTÄ – ESIMERKKI PIRKANMAAN JÄTEHUOLTO OY

Pirkanmaan Jätehuolto Oy on 17 kunnan omistama, omakustannusperiaatteella toimiva jätelaitos. Yhtiön toimialueella on 426 000 asukasta. Yhtiön oman henkilökunnan määrä on 64. Lisäksi yhtiö ostaa vuositasolla palveluita jätteiden synnyn ehkäisyneuvontaan noin neljän (4), viestintään kahden (2) ja konsulttiselvityksiin arviolta neljän (4) henkilötyövuoden verran. Välitön palvelutuotanto työllistää yhtiön henkilöstön lisäksi yksityisiä yrityksiä ja urakoitsijoita noin 140–150 henkilötyövuotta: käsittelyn koneteissä on noin 40 henkilöä, kuntien jäteasemilla noin 15 henkilöä ja kuljetuspalveluissa noin 90 henkilöä. Vuoden 2015 investoinnit työllistivät yhteensä noin 25 henkilöä. Yhtiön alueella on kaikissa kunnissa seka- ja biojätteen osalta kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja jätteyhtiö kilpailuttaa kuljetukset. Kuljetusurakoita hoitaa 25 yritystä, joista 20 on paikallisia pirkanmaalaisia pk-yrityksiä. Pirkanmaan Jätehuollon osakkuusyhtiö Tammervoima investoi hyötyvoimalaitokseen ja rakennushanke on työllistänyt yhteensä 300 henkilötyövuotta.

3.3 Viranomaistehtävät

Viranomaistehtävissä kunta käyttää julkista valtaa eikä niitä voida siirtää esimerkiksi kuntien jätteyhtiölle. Jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii kunnan nimeämä jätehuoltoviranomainen. Niissä kunnissa, joissa jätehuollon palvelutehtävät hoidetaan kuntien yhteisessä jätteyhtiössä, kunnan jätehuoltoviranomaisena tulee toimia kuntien yhteinen toimielin, käytännössä siis ns. yhteislautakunta. Mikäli palvelutehtäviä ei hoideta kuntien yhteisessä jätteyhtiössä, toimii jätehuoltoviranomaisena yleensä kunnan lautakunta, kuten tekninen lautakunta. Jätehuollon kuntayhtymä voi toimia sekä operatiivisena toimijana että jätehuoltoviranomaisena.

Suositus:

Kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtäviä ei ole suositeltavaa antaa sille toimielimelle, joka toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena, koska ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu jätehuollon laillisuusvalvonta eli mm. kunnan jätehuoltoviranomaisen toiminnan valvonta.

Yhteislautakuntaa perustettaessa kuntien valtuustot hyväksyvät yhteislautakuntaa koskevan sopimuksen yhtäpitävillä päätöksillään. Yhteislautakunta on kuntalain mukaan vastuukunnan lautakunta, johon muut yhteistyössä olevat kunnat valitsevat oman edustajansa. Kuntalain mukaan 31.5.2017² saakka kunnat voivat sopia, että muut kunnat valitsevat osan yhteisen toimielimen jäsenistä. 1.6.2017 alkaen lakisääteisessä yhteistoiminnassa jokaisella kunnalla on oltava toimielimessä vähintään yksi kunnan valitsema jäsen. Asia perustuu kuntalain (410/2015) 147 §:n kirjaukseen siitä, että kuntien yhteistoimintasuopimukset on saatettava 8 luvussa säädetyn mukaisiksi viimeistään 2017 valittavan valtuuston alkuun mennessä. Mikäli yhteistoimintaan osallistuvien kuntien määrän on suuri ja toimielimen kokoonpanossa halutaan ottaa huomioon yhteistoimintakuntien koko tai omistusosuus jäteyhtiöstä, voi olla perusteltua muodostaa lautakunnan alaisuuteen suppeampi toimeenpanojaosto, joka käytännössä hoitaa viranomaistehtäviä. Tällöin jaostoa perustettaessa tulee kunnan hallintosäännössä määritellä lautakunnan ja toimeenpanevan jaoston välinen toimivallan jako. Hallintosäännössä tulee todeta myös, että toimielimen alaisuudessa voi toimia jaostoja. 1.6.2017 alkaen hallintosääntö korvaa kaikki kunnan johtosäännöt.

² Mikäli vuoden 2017 kuntavaalien ajankohta muuttuu, muuttuu myös 147 §:n mukainen päivämäärä vastaavasti.

Kuntalain (410/2015) 52 §:n mukaisesti yhteistä toimielintä koskevassa sopimuksessa on sovittava ainakin 1) yhteisen toimielimen tehtävistä sekä tarvittaessa kuntalain 8 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuun siirtymisestä; 2) yhteisen toimielimen kokoonpanosta ja muiden kuntien oikeudesta valita toimielimen jäseniä; 3) kustannusten perusteista ja jakautumisesta; 4) sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta. Sopimuksessa voidaan myös sopia siitä, ettei vastuukunnan kunnanhallituksella ole oikeutta ottaa yhteisen toimielimen päättämään asiaa käsiteltäväkseen. Jätelaki on erityislaki, jonka mukaisista asioista ei ole otto-oikeutta.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen toimivaltaan kuuluu muun muassa

- jätehuoltomääräysten hyväksyminen,
- jätehuoltomääräyksistä poikkeamisesta päättäminen,
- jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen,
- jätteenkuljetusrekisterin rekisterinpitäjänä toimiminen
- jätetaksan hyväksyminen,
- jätemaksujen maksuunpano ja jätemaksumuistutusten käsittely sekä
- jätemaksujen kohtuullistamispäätökset.

Jäteyhtiön perustamisesta päättäminen ja omistajaohjaus eivät kuulu jätehuoltoviranomaiselle, vaan omistajakunnille. Jäteyhtiön operatiivisista ratkaisuista, kuten käsittelyjärjestelmästä, päättäminen ei myöskään kuulu jätehuoltoviranomaiselle, vaan yhtiön hallitukselle.

Kunnan jätehuoltoviranomainen voi siirtää jätelaissa tarkoitettua toimivaltaansa viranhaltijalle siten kuin kunta-laissa säädetään. Jätehuoltoviranohaltija toimii jätehuoltoviranomaisen eli lautakunnan valmistelijana ja usein myös esittelijänä.

3.4 Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) sekä kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Lähtökohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätehuoltoa paikallistasolla ja ELY-keskus alueellisella tasolla.

ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta valvonnassa on päällekkäinen. Jätehuollon valvontaviranomaiset valvovat mm. jätelaissa ja sen nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa erikseen säädettyjen kieltojen ja velvollisuuksien noudattamista, kunnan jätehuoltomääräysten noudattamista sekä kunnan jätehuollosta vastuussa olevien ja jätehuollon eri tehtäviä toteuttavien toimintaa. Jätelaissa on säädetty eräitä nimenomaisia tehtäviä joko valvontaviranomaisille yleisesti sekä erikseen ELY-keskuksen tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluviksi. Paikallisissa tehtävissä valvontavastuu jää käytännössä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

VIRANOMAISROOLIT

- **Jätehuoltoviranomainen** on seurantaviranomainen, ei valvontaviranomainen. Sillä ei ole hallintopakko-keinojen käyttämismahdollisuutta.
- Jätehuollon viranomaistehtävissä kunta käyttää julkista valtaa. Viranomaistehtävät pitävät sisällään julkisen vallan käyttöä sisältäviä hallintotehtäviä.
- **Ympäristönsuojeluviranomainen** toimii ympäristönsuojelun edistäjänä.
- Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on jätehuollon laillisuusvalvonta eli annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta.

4 Harkittua omistajaohjausta

Jätehuollon omistajaohjauksessa on kysymys siitä, miten omistajakunnat muodostavat **yhteisen käsityksen ja yhteisen tahtotilan** jätehuollon kehittämisestä ja miten tahtotila viestitään palveluiden toteuttajalle, jätelaitokselle. Menettelytavat vaihtelevat sen mukaan, tuotetaanko palvelut kuntien osakeyhtiössä tai kuntayhtymässä.

Liiketaloudellisesta näkökulmasta omistajaohjaus määritetään yhtiön omistajan yhtiön johtoon kohdistamaksi ohjaukseksi, josta ilmenevät omistajien yritykseen kohdistamat tavoitteet. Omistajaohjauksen ensisijaisena tavoitteena on saada yritysjohto toimimaan omistajien etujen mukaisesti. Omistajaohjaus on **viestintää omistajan tavoitteista ja vaatimuksista** kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen sekä osakkuusyhteisöjen ja kuntien yhteistoimintaorganisaatioiden johdolle.

Niin kuntien omistaman jätehuoltoyhtiön, kuntayhtymän tai sopimusyhteistyön suhteen on olemassa muodolliset keinot, joilla omistajaohjaus saadaan ulottumaan toimintayksiköihin. Tulos ei kuitenkaan välttämättä ole hyvä, jos omistajaohjaus perustuu pelkästään muodollisiin valtasuhteisiin ja niiden käyttöön. Selkeät yksiselitteisesti määritellyt ja hyvin perustellut tavoitteet sekä aito sitoutuminen niihin kaikilla päätöksentekotasolla luovat todelliset edellytykset hyvien tulosten saavuttamiselle. Osaavat ihmiset saavuttavat tavoitteet, kun **yhteistyö toimeenpanevien ja ohjaavien yksiköiden välillä** toimii. Tavoitteiden ja myös niiden todellisten perusteiden on oltava kaikkien toimijoiden tiedossa, jos heidän halutaan sitoutuvan tavoitteisiin. Etenkin kuntien yhteistyöorganisaatioissa on kiinnitettävä erityistä huomiota **yhteisten tavoitteiden ja niiden perusteiden määrittelyyn**, koska

muutoin kunnat pyrkivät helposti suuntaamaan toimintaa omien päämääriensä mukaisesti. Ensisijaisia tavoitteita ovat yhtiön kehittäminen, vastuullisuuden edistäminen ja omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Jos omistajilla ei ole yhteistä tahtotilaa toiminnan tavoitteista ja kehittämisestä, jää vastuu tästä yrityksen johdolle.

Suositus:

Jokainen yhteistyö-/omistajakunta nimeää jätehuollon omistajaohjauksen yhteyshenkilön. Henkilö on useimmiten kunnanjohtaja tai esimerkiksi konsernijohtaja. Henkilön ei ole syytä olla jäsenenä jätelaitoksen hallituksessa tai vastaavassa.

Yhteistoimintaa koskevissa **sopimuksissa voidaan sopia menettelyistä, joilla yhteistoimintaa kehitetään** ja siitä, miten kuntien jatkuva yhteydenpito tapahtuu ja millaisilla menetelmillä kunnat muodostavat jätehuollon järjestämiseen liittyviä yhteisiä kantoja. Sopimuksissa olisi hyvä sopia esimerkiksi omistajaviestinnästä ja mahdollisista omistajakokouksista. Tärkeää on, että kunnat järjestäytyvät omistajaohjauksen suhteen.

Omistajakuntien edustajat (kuntajohto / konsernijohto) ja jätelaitoksen johto voivat muodostaa yhteistyöryhmän, jonka asiantuntijana ja asioiden kirjaajana toimii jätehuoltoviranhaltija. Yhteistyöryhmä voi koostua vain muutaman kunnan edustajistakin. Tällöin ryhmän tulee pitää yhteyttä muihin kuntiin ja kartoittaa näiden mielipiteitä käsiteltäväksi tulevista asioista, jotta kunnat voivat muodostaa yhteisen kannan asiasta.

Suositus:

Omistajakuntien, jätelaitoksen ja jätehuoltoviranomaisen edustajista muodostettu yhteistyöryhmä kokoontuu kerran vuodessa esimerkiksi jätelaitoksen tilinpäätöksen valmistuttua. Tällöin voidaan myös arvioida jätehuollon palvelutasoa ja sen toteutumista sekä tarkastella muita yhteisiä asioita.

4.1 Jätehuoltopoliittinen ohjelma luo pohjan kestäväälle ja pitkäjänteiselle jätehuollolle

Jätepolitiikan määrittely selkeäksi ohjelmaksi ja strategisten päämäärien asettaminen ovat tärkeitä työkaluja kuntavastuullisen jätehuollon kehittämisessä. Kun kunnat hoitavat jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtäviä yhdessä, tarvitaan kuntien yhteistä jätehuoltopoliittista näkemystä, jossa on määritelty yhteisesti toteutettavan jätehuollon organisointi, yhteinen visio, päämäärät ja tavoitteita.

Kuntien yhteisessä jätehuoltopoliittisessa ohjelmassa määritellään selkeästi, **miten jätehuoltotoimintaa kehitetään toimintaympäristön muuttuessa**. Jätehuoltopoliittiseen ohjelmaan kirjataan ne jätehuollon yleiset päämäärät, joita jätehuoltopalveluja järjestämällä tavoitellaan ja joihin jätelaitoksen on pyrittävä palvelutoiminnassaan. Ohjelmalla tuetaan jätelaitoksen kehittämistä ja omistaja-arvon pitkäjänteistä kasvua. Yhteistyön pelisäännöistä ja ohjelman tarkistamisesta sovitaan omistajakuntien kesken. Jätehuoltopoliittinen ohjelma ei korvaa jätelaitoksen omia suunnitelmia, vaan määrittelee yhteistoiminnan kannalta ne välttämättömät asiat, joiden perusteella kaikki kunnalliset osapuolet sitoutuvat yhteistoimintaa kehittämään.

Jätehuoltopoliittisessa ohjelmassa kunnat asettavat yhtei-

siä kehittämistavoitteita ja tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisia toimenpiteitä. Ohjelmassa voidaan kuvata muun muassa jätehuollon organisointia, tavoitetilaa, palvelujen yleistä laatutasoa ja maksupolitiikkaa. Ohjelman johdantoon voidaan myös sisällyttää katsaus jätehuollon toimintaympäristöön ja sen muutoksiin kuntien näkökulmasta. **Jätehuollon palvelutason suuntaviivojen määrittäminen suositellaan tehtävän osana jätehuoltopoliittista ohjelmaa**. Määriteltyjen suuntaviivojen perusteella voidaan laatia tarkempi palvelutason toteuttamissuunnitelma. Jätehuollon palvelutason määrittämisessä on kysymys siitä, millaisia palveluita kuntalaisille ja kiinteistöille tarjotaan ja miten turvataan riittävä palvelutaso ja keräyspaikkojen kohtuullinen saavutettavuus sekä varmistetaan jätemaksujen kohtuullisuus lainsäädäntö ja sen asettamat velvoitteet huomioiden.

Jätehuoltopoliittisen ohjelman määrittävät alueen kunnat yhteistyössä kunnallisen jätelaitoksen kanssa. Myös jätehuoltoviranomaisen (jätehuoltoviranhaltijan) on hyvä osallistua työhön oman vastuualueensa näkökulmasta. Jätehuoltopoliittian määrittämiseen suositellaan osallistuvan edustajia kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista. Kunnan johto koordinoi työtä kunkin omistajakunnan sisällä. **Suosittelavaa on, että kuntien poliittinen ja ammatillinen johto toimivat tiiviissä yhteistyössä**. Työtä on hyvä peilata kunkin kunnan kuntastrategiaan. Valmistelu- ja sihteerityö on suositeltavaa antaa kunnallisen jätelaitoksen asiantuntijan ja jätehuoltoviranhaltijan tehtäväksi. Jätelaitos vastaa yleensä jätehuollon käytännön toteuttamisesta ja sillä on käytettävissään esimerkiksi tieto kustannuksista ja ympäristövaikutuksista. Jätehuoltoviranhaltijalla taas on asiantuntemus jätehuollon viranomaistehtävissä. Valmistelutyössä konsultoidaan tarpeen mukaan valvovia viranomaisia eli käytännössä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisia ja terveydensuojeluviranomaisia. Valvontaviranomaisen asiantuntemus on tärkeää, jotta ympäristövaikutuksia ja vaikutuksia valvontatyöhön voidaan arvioida.

Jäteyhtiö laatii oman strategiansa kuntien yhteisen näkemyksen perusteella ja päättää omista kehittämissä tavoitteista ja tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Tuottajavastuukysymysten osalta jätelaitos ottaa huomioon tuottajien näkemyksen.

Jätehuoltopoliittinen ohjelma on hyvä tarkastaa **5–8 vuoden välein**, mutta tarvittaessa – kuten lainsäädännön muuttuessa – uusia linjauksia voidaan tehdä aikaisemmin. **Jätelaitos seuraa** ohjelman toteutumista vuosittain. Seurantatiedot raportoidaan toimialueen kuntiin ja jätehuoltoviranomaiselle.

4.2 Omistajaohjaus kuntien osakeyhtiössä

Yleisin yhteistyömuoto jätehuollon palvelutehtävissä on kuntien tätä tehtävää varten yhdessä perustama ja omistama osakeyhtiö. Yhtiöt ovat joko kunnan tytäryhtiöitä vähemmistöosakkaineen tai puhtaasti omistajiensa osakkuusyhtiöitä. Yhtiön tehtävät ja toimiala määritellään yhtiöjärjestyksessä ja osakkaiden väliset suhteet mahdollisessa osakassopimuksessa. Yhtiön ja sen osakkaiden välisiä suhteita ja tehtävien jakoa voidaan määrittellä tarkemmin myös esimerkiksi yhtiön ja kuntien välisessä yhteistyö- tai palvelusopimuksessa. **Yhtiöjärjestys, osakassopimus ja yhteistyö-/palvelusopimus** ovat keskeisiä omistajaohjauksen välineitä. Kuntaomisteisissa jäteyhtiöissä omistajaohjauksen tavoitteet poikkeavat puhtaasti liiketaloudellisin perustein muotoutuneista yhteisöistä, koska jäteyhtiöt on perustettu hoitamaan kunnan lakisääteisiä tehtäviä myös siellä, missä toiminta ei ole liiketaloudellisesti kannattavaa.

4.2.1 Kuntakonserni

Kuntakonserni muodostuu kunnasta ja sen määräysvallassa olevista yhteisöistä. Konsernirakenteen tarkoituksenmukaisuutta tulee jatkuvasti arvioida toiminnan tuloksellisuuden sekä aktiivisen omistajaohjauksen näkökulmasta. Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta³, on kunnan tytäryhteisö. Kuntalain mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä. Kuntalaki edellyttää, että kuntakonsernissa on **konserniohje**, jota tytäryhteisöjen tulee noudattaa. Tytäryhteisön ja konsernijohton välillä on kuitenkin oltava avointa vuoropuhelua, jotta yhtiön johdon näkemykset muun muassa taloudellisista ja strategisista näkemyksistä tulee huomioiduksi. Kunnan valtuusto johtaa kunnan toimintaa ja päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeista sekä omistajapolitiikasta osana kuntastrategiaa. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisen ja omistajaohjauksen toteuttamisesta.

Konsernin ohjausrooli tytäryhtiön toiminnassa on vahva. **Osakassopimuksella** pyritään yleensä turvaamaan myös **yhtiön vähemmistöosakkaiden vaikutusmahdollisuuksia yhtiön toiminnassa**. Aktiivinen ja tulokellinen omistajaohjaus edellyttää kunnalta riittävää perehtymistä jäteyhtiön toimialaan. Hyvää hallinto- ja johtamistapaa

³ Kirjanpitovelvollisella (tässä kunnalla) on määräysvalta silloin, kun sillä on hallussaan enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuukien tuottamasta äänimäärästä, kirjanpitovelvollisella on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallitukseensa tai kun kohdeyritystä johdetaan yhteisesti kohdeyrityksen kanssa tai kirjanpitovelvollinen muulla tavoin tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä.

noudattaen on suositeltavaa, että kunnan ja kuntakonsernin johtamisessa tehdään kuntien keskinäistä yhteistyötä ja korostetaan vuorovaikutusta ja luottamusta rakentavia toimintatapoja vähemmistöosakkaat huomioiden. Näin varmistetaan myös toiminnan riittävä avoimuus.

Esimerkki konserniyhtiöstä on Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, joka on 12 kunnan omistama osakeyhtiö ja kuuluu Lahden kaupunkikonserniin. Lahti omistaa yhtiöstä 51,49 %. Toiseksi suurin omistaja on Heinola 10,44 %:n osuudellaan.

Suositus:

1. Konsernijohto ja yhtiön johto kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan yhteisistä näkemyksistä ja tavoitteista. Konsernijohtoon edustajalla voi olla läsnäolo ja puheoikeus yhtiön hallituksen kokouksissa.
2. Konserniohje tulee käsitellä jäteyhtiön ylimmässä toimielimessä eli yhtiökokouksessa, jolloin kaikki omistajat tulevat tietoisiksi pääomistajan konserniohjauksesta.
3. Jäteyhtiön johdolle on syytä varata mahdollisuus osallistua kuntakonsernin strategisten päämäärien valmisteluun.
4. Myös vähemmistöosakkaat tulee ottaa mukaan vuorovaikutukseen.

4.2.2 Osakkuusyhteisö

Osakkuusyhteisö on yhteisö, joka ei kuulu tytäryhteisönä konserniin, mutta jossa kunnalla on omistusosuus. Omistajien ja yhtiön hallituksen välillä on oltava avoin vuoropuhelu. Kuntien välisissä neuvotteluissa on löydettävä yhteinen näkemys toiminnan suuntaamisesta ja kehittämisestä ja sen jälkeen tehtävä yhteisön toimielimissä tarvittavat päätökset. Ellei kuntien kesken ole yhteistä tahtotilaa, ei voi olla toimivaa omistajaohjaustakaan. Kunnan ja yhtiön

johdon välinen avoin keskustelu toimintojen kehittämiseksi on tärkeää, vaikka niiden yhteydessä ei voidakaan tehdä varsinaisia päätöksiä. Keskusteluissa omistajan edustaja ja yhtiön johto voivat varmistaa yhteisen näkemyksen toiminnan tavoitteista ja kehittämisestä. Osakkuusyhteisössä voi haasteeksi muodostua se, että mikään kunta ei ota yhteistyössä vetovastuuta.

Esimerkki osakkuusyhteisöstä on Lounais-Suomen jätehuolto Oy, joka on 17 kunnan omistama yhtiö. Suurimmat omistajat ovat Turun kaupunki 23 %:n ja Salon kaupunki 20,21 %:n osuuksilla.

Suositus:

Kaikkien omistajakuntien johto ja yhtiön johto kokoontuvat vuositapaamiseen keskustelemaan yhteisistä näkemyksistä ja tavoitteista sekä arvioimaan omistajaohjauksen tuloksellisuutta, asiantuntemuksensa riittävyttä ja työskentelyään. Tapaamisen tulokset ja johtopäätökset raportoidaan kunkin kunnan valtuustolle ryhmässä sovitulla tavalla. Hyvä kokoontumisajankohta on esimerkiksi alkuvuosi, kun yhtiön tilinpäätöstiedot ovat valmistuneet. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhteisten tavoitteiden ja niiden perusteiden määrittelyyn kaikki osakaskunnat huomioiden.

Suositus:

Kunta, jolla on suurin omistusosuus yhtiöstä, toimii yhteistyön vetäjänä. Yhteyshenkilöksi valitaan kunnan nimetty omistajaohjausestaja.

4.3 Omistajaohjaus kuntayhtymässä

Kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella, perussopimuksella ja sen

tehtävistä säädetään lainsäädännöllä. Kuntayhtymissä jäsenkunnat käyttävät päätösvaltaa yhtymäkokouksessa tai perussopimuksessa mainitussa toimielimessä. Suurin kunta toimii usein voimakkaimmin kuntayhtymien strategisessa omistajaohjauksessa ja päätöksenteossa. Omistajaohjausta voidaan tehostaa kuntayhtymävaltuuston, kuntayhtymäkokouksen ja hallitustyöskentelyn kautta. Kuntayhtymän omistajaohjauksessa on kyse lähinnä **kuntien ja kuntayhtymän välisen yhteistyön** parantamisesta, esimerkiksi omistajaohjausryhmässä.

Jätehuollon omistajaohjauksen tavoitteena on häivyttää kunnallisen omistuksen kasvottomuutta ja saada omistajan tahto näkymään yhteisön toiminnassa. Toimiva yhteistyö, toiminnan luonteen ymmärtäminen ja sitoutuminen ovat onnistuneen omistajaohjauksen lähtökohta.

4.4 Hallitusjäsenten nimitysprosessi

Osakeyhtiön operatiivisessa johdossa toimii toimitusjohtajan yläpuolella hallitus, jonka tehtävänä on ensisijaisesti huolehtia yhtiön edusta eikä se niinkään edusta omistajakuntia. Omistajien ja yhtiön hallituksen välillä on kuitenkin oltava avoin vuoropuhelu, jotta yhtiön hallitus ja muu johto tietävät, millaisia tavoitteita omistajilla on yhtiön kehittämisen suhteen. Ylikunnallisten osakeyhtiöiden ja suurten kuntayhtymien hallitusjäsenyydet jaetaan usein poliittisin perustein ja poliittisten piirijärjestöjen toimes-

ta. Hallituksen jäsenellä tulee olla tehtävän edellyttämä pätevyys, osaaminen sekä kokemusta ja johtamiskykyä. Pääsääntöisesti poliittisessa nimitysprosessissa nykyisellään ei kuitenkaan ole mahdollista varmistaa pätevyys- ja osaamisvaatimusten toteutumista. Kuntaomisteisten yhtiöiden hallituksissa toimivilla saattaa olla myös ongelmia roolinsa mieltämisessä. Kuntalain mukaisesti kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja ko. toiminnan asiantuntemus.

Suositus:

Kunnan jätehuollon omistajaohjauksesta vastaavaksi nimetty henkilö tekee yhteistyötä hallituksen jäsenen kanssa.

Jäteyhtiön hallitus voi koostua sekä poliittisesti valituista luottamushenkilöistä ja/tai viranhaltijoista. Viranhaltijan osallistuessa hallitustyöskentelyyn tulee ottaa huomioon, että konserniyhtiön hallituksen jäsen voi olla esteellinen käsittelemään ko. yhteisöä koskevaa asiaa kunnan toimielimessä.

5 Jätehuollon viestintä ja toimet kuntakonsernissa

Jätehuollon järjestäminen on tasokasta, kun myös viestintä ja yhteydenpito omistajiin, omistajilta toimijoihin sekä omistajien kesken toimii suunnitellusti ja asianmukaisesti. Seuraavissa kaavioissa on esitetty jätehuollon viestintäkanavat ja toimet sekä kuntakonsernin sisäisesti että ulkopuolelle.

Jätehuollon viestintä ja toimet kuntakonsernissa

Kuntien ja jätelaitosten etujärjestöt Kuntaliitto ja Jätelaitosyhdistys tiedottavat jäsenilleen lainsäädäntömuutoksista ja valtakunnan sekä EU-tason muutospaineista, tuottavat tiedotteita, tulkintoja, ohjeistusta ja oppaita sekä kouluttavat niin viranomaisia, luottamushenkilöitä kuin jätelaitosten henkilökuntaa.

Jätehuollon viestintä ja toimet kuntakonsernissa

Kohde/ viestijä	Jätelaitos	Peruskunta viranhaltijat
Peruskunta: viranhaltijat / nimetty yhteyshenkilö: yhteydenpito jätelaitokseen ja jätehuoltoviranomaiseen	yhteistyössä yhteistoiminta- alueen kuntien kesken: jätehuollon tavoitteet, jätepolitiikka/strategia, ohjauksen periaatteet ja seuranta, palvelutason tavoitteet seurantapalaverit, raportointi- velvoitteet, yhteistyökokoukset	
Jätelaitos		jätehuollon ajankohtaiset asiat, tulevaisuudensuunnitelmat, isot hankkeet omistajaohjauksen mukainen raportointi, yhteistyökokoukset, sähköiset työtilat, vuosi- ja ympäristökatsaus
Jätehuoltoviranomaisen: viranhaltija	ajankohtaiset asiat, kuntalais- palautteet, seuraavan toiminta- vuoden toiminta- ja talous- suunnitelma tapaamiset, sähköinen työtila, arkinen kanssakäyminen käytännöistä, infot, koulutukset	jätehuoltoviranomaisen toiminta ja tehtävät, ajankohtaiset asiat, taksat, jätehuoltomääräykset, työnjako ELYn kanssa infot, tapaamiset, sähköinen työtila, henkilökohtaiset kontaktit
Ympäristönsuojelu- viranomaisen: viranhaltija	kuntalaispalautteet yhtiön toiminnasta, ympäristötoimen ajankohtaiset asiat jätehuollon valvonnasta sähköposti, yhteistyökokoukset, sähköinen työtila	Tiedotus valvontatehtävistä, mitä asioita, mitä ongelmia, mitä painopistealueita, mitä keinoja, työnjako ELYn kanssa sähköinen työtila, tapaamiset, infot, verkkosivut

Peruskunta luottamushenkilöt	Jätehuoltolautakuntien luottamushenkilöt	Jätehuoltoviranomaisen viranhaltijat	Ympäristönsuojeluviranomaisen viranhaltijat
perustiedon jakaminen, kuntalaisen näkökulman huomioiminen	jäsenen nimeäminen, vuorovaikutus	omistajaohjauksen linjat, palvelutason toiveet ja tavoitteet, jätestratégia	
valtuustoseminaarit, koulutus	henkilökohtaiset kontaktit	yhteistyökokoukset, suorat kontaktit	
jätehuollon ajankohtaiset asiat, tulevaisuudensuunnitelmat, isot hankkeet	ajankohtaiset asiat ja suunnitelmat, hankkeet, lainsäädännön vaikutukset toimintaan, muutokset palveluissa, talous ja taksat	ajankohtaiset asiat ja suunnitelmat, hankkeet, lainsäädännön vaikutukset toimintaan, muutokset palveluissa, talous ja taksat, aikataulut, jatkuva kanssakäyminen	toiminta ja mahdolliset muutokset ja sen vaikutukset valvonnalle
omistajaohjauksen mukainen raportointi, KV vierailut, sähköiset työtilat, vuosi- ja ympäristökatsaus	infot, sähköiset työtilat, seminaarit, toimintakertomus, vierailut, vuosi- ja ympäristökatsaus	infot, tapaamiset, sähköiset työtilat, vierailut, yhteinen vuosikello, vuosi- ja ympäristökatsaus	yhteistyökokoukset, vuosi- ja ympäristökatsaus
jätehuoltoviranomaisen toiminta, tehtävät, ajankohtaiset asiat	ajankohtaiset asiat, lainsäädäntö, tulevaisuuden tavoitteet, tiedon jakaminen, KL ohjeet ja tulkinat		kuntalaispalautteet, ajankohtaiset asiat, yhteisiä toimia vaativat asiat, työnjaosta sopiminen
infot, tapaamiset, sähköinen työtila	kokoukset, seminaarit, koulutus ja tarvittaessa henkilökohtaiset kontaktit		yhteistyökokoukset, sähköinen työtila, henkilökohtaiset kontaktit
		jatkuva kanssakäyminen, työnjaosta sopiminen, hienosäätö, yhteiset ja limittyvät työt, pienten resurssien tehostaminen yhteistyöllä	
		yhteistyökokoukset, sähköinen työtila, henkilökohtaiset kontaktit	

Jätehuollon viestintä ja toimet kuntakonsernin ulkopuolelle

Kohde/ viestijä	Kuntalainen ja muut kuntavastuun jätehuoltoasiakkaat	Sidosryhmät
Peruskunta	<p>yhteistyössä jätehuoltoviranomaisen ja jätelaitoksen kanssa: kunnan tehtävät ja vastuut, tarjotut palvelut, kuntalaisen vaikuttamismahdollisuudet, jätehuollon strategiat ja tavoitteet</p> <p>Yleistietoa jätehuollosta ja jätelaitoksen tiedotuskanavana avuksi: kunnan verkkosivut (vähintään linkkijätelaitoksen sivuille), kunnan asukaslehti, sähköiset palaute- ja osallistumiskanavat, asukastoiminnan verkostot</p>	yhteistyössä jätehuoltoviranomaisen ja jätelaitoksen kanssa tarvittavat kontaktit
Jätelaitos	<p>jäteyhtiön vastuulle kuuluvat jätehuollon tehtävät, neuvonta, jätemaksut ja niiden avoimuus, palvelutarjonta, kehittäminen, vuosi- ja ympäristökatsaus</p> <p>jäteoppaat, verkkosivut, artikkelit, tietoisuus, palautekanavat, sähköiset kanavat, asiakaslehdet</p>	<p>toiminta ja sen perusteet, palvelut, hinnat, taksat, rooli kunnallisessa jätehuollossa (vastuut ja oikeudet), vuosi- ja ympäristökatsaus</p> <p>infot, tiedotteet, tapaamiset</p>
Jätehuoltoviranomainen: viranhaltija	<p>taksat, jätehuoltomääräykset ja niihin liittyvät asiat, viranomaisen tehtävät, vaikutusmahdollisuudet jätehuollossa, osallistaminen</p> <p>verkkosivut, tiedotteet, tiedotuslehdet, jätelaitosten ohessa tiedotus, yhteistyö jäteyhtiön kanssa, sähköiset kanavat</p>	<p>sidosryhmätiedottaminen riippuen sidosryhmästä, kuulemiset, vaikutusmahdollisuudet</p> <p>tiedotteet, tapaamiset, koulutukset, henkilökohtaiset kontaktit</p>
Ympäristönsuojeluviranomainen: viranhaltija	<p>jätehuollon valvonta kuntalaisen kannalta: mitä asioita siihen kuuluu, valvonnan tehtävät</p> <p>verkkosivut, tiedotus, opasmateriaalit</p>	<p>rooli jätehuollossa, laillisuusvalvontaan liittyvät toimet</p> <p>verkkosivut, tiedotteet, oppaat, tapaamiset, koulutukset, henkilökohtaiset kontaktit</p>

Kuntaliitto ja Jätelaitosyhdistys hoitavat kuntien ja jätelaitosten edunvalvontaa ja valtakunnantason kehittämissyhteistyötä suhteessa sidosryhmiin.

Opas jätehuollon omistajaohjaukseen on laadittu osana Suomen Kuntaliitto ry:n yhteistyökumppaneidensa kanssa toteuttamaa projektia Yhteinen jätehuoltomme – vastuut ja konserniyhteistyö (HARKO-jätehuolto). Projekti kuului osaltaan kehitysprojektikokonaisuuteen nimeltä Harkittua omistajuutta -työkaluja kuntatekniikan konserniohjaukseen (HARKO-projektikokonaisuus). Projektia rahoittivat Kuntaliitto, Jätelaitosyhdistys JLY ry ja ympäristöministeriö. Projektiin on osallistunut Kuntaliiton lisäksi Jätelaitosyhdistys JLY, kuntien johtavia viranhaltijoita, luottamushenkilöitä, jätehuoltoviranomaisia ja jätelaitoksia. Ympäristöministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat em. tahojen lisäksi kuuluneet ohjausryhmään.

Jätehuollon omistajaohjaukseen ja -politiikkaan vaikuttaa erityisesti jätehuollon lainsäädännössä suoraan kunnille määrätty vastuu jätehuollon järjestämisestä sekä palvelutehtävien hoitaminen pääsääntöisesti seudullisena yhteistyönä.

Opas tarjoaa tietoa jätehuollon omistajaohjauksesta ja kunnan roolista kunnallisen jätehuollon järjestäjänä sekä selventää eri kuntatoimijoiden ja luottamuselinten tehtäviä ja vastuita. Opas on suunnattu erityisesti kuntien johtaville viranhaltijoille sekä luottamushenkilöille, mutta on hyvä käsikirja myös muille kuntavastuullisen jätehuollon parissa toimiville tahoille. Opas sisältää joitakin suosituksia, jotka perustuvat hyviin käytäntöihin tai oppaan laatimisen aikana esille tulleisiin kehitysehdotuksiin.

.....

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
Puh. 09 7711, faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
www.kunnat.net

Helsinki 2016